

Stříbřené sklo ze sbírek Muzea Šumavy

Muzeum Šumavy v současné době vlastní jednu z největších sbírek stříbřeného skla na světě. Ve sbírce jsou zastoupeny, malé i větší čísky, misky, vázy, svícny, sošky. Před několika lety se podařilo tuto sbírku významným způsobem obohatit o dvojici váz, které patří k nejluxusnějším dochovaným předmětům ze stříbřeného skla v Evropě. V loňském roce se Muzeu Šumavy za finanční pomoci mechanismu EHP Norsko (tzv. Norské fondy) podařilo zrestaurovat soubor téměř osmdesáti předmětů ze stříbřeného skla.

Stříbřené sklo bylo poprvé vyrobeno ve 40. letech 18. století a bylo patentováno roku 1849 v Anglii a následně v roce 1855 v USA. Jeho výroba se kolem roku 1860 přestěhovala do Čech a stříbřené sklo se začalo vyrábět i v místních sklárnách. Mnoho let se sklářští mistři snažili vyrábět stříbřené sklo pomocí roztoků cínu, olova, bismutu, rtuti a jiných směsí. Trvalo to až do roku 1849, kdy byla patentována přijatelná metoda výroby. Zpočátku se používal roztok rtuti, založený na technikách používaných při stříbření zrcadel. Později měla každá sklárna svůj vlastní tajný a velmi střežený recept na výrobu roztoku stříbra. Roztok stříbra se malým otvorem umístěným většinou ve spodní části výrobku vлил do vnitřního prostoru mezi stěnami skla. Výrobek se potom v místě otvoru upevnil v malé míchačce, která rozlila roztok po celé vnitřní ploše. Zbytek roztoku stříbra se následně vylil, vnitřek vysušil a malý otvor přelepil uzávěrem. V minulosti býval tento uzávěr papírový, což nebyla příliš efektivní ochrana, protože se velmi brzo smyl. Později se začala používat skleněná nebo kovová zátka.

V Evropě byly luxusní stříbřené předměty módní zhruba do 70. let 19. století. Ve druhé polovině 19. století zdobilo mnohé měšťanské salóny a v lidovějším provedení jako kočičí stříbro či tzv. stříbro chudých i méně zámožné domácnosti. V bohatých domácnostech to byly především velké dekorativní vázy, misky na zmrzlinu či různé stolní ozdoby. V chudých světnicích bychom tehdy našli spíše menší čísky s patkou. Rozměrné svícny ze stříbřeného skla stály v kostelech a v menších a menší svícny byly

k vidění u domácích oltářů a ve svatých koutech. Sošky svatých ze stříbřeného skla byly oblíbenou upomínkou na poutní místa.

Když koncem 19. století začal zájem zákazníků o stříbřené sklo upadat, začaly se jeho vlastnosti nově využívat v oboru technického skla. Nejprve se používalo v chemických laboratořích, ale záhy se objevil nový výrobek pro široké každodenní použití – termoska. Už koncem 19. století se termoska stala běžným doplňkem vybavení řady domácností. Další využití našlo toto sklo při výrobě reflektorů. Reflektory začala vyrábět řada evropských firem od 90. let 19. století. Po druhé světové válce u nás výroba předmětů ze stříbřeného skla prakticky skončila, výjimku tvořily jen termosky.

Nově se tato výroba rozvinula po roce 1990 ve firmě Crystalex, která se stala jedním z mála výrobců tohoto skla na světě. Nové dekorativní a nápojové sklo navrhovali zejména sklářští výtvarníci mladší generace. Tento výrobní program byl ve firmě Crystalex ukončen v roce 2006.

Počátkem 70. let 20. století objevila stříbřené sklo jako materiál pro své umělecké vyjádření nová generace výtvarníků. A tak se zdá, že stříbřené sklo má před sebou novou budoucnost. Se stříbrnou vrstvou na skle se dnes setkáme u prostých zahradních koulí a termosek i u mimořádných uměleckých děl sklářských výtvarníků. Nejčastěji se s ním dnes setkáváme u vánočních ozdob, ale to je trochu jiná kapitola sklářské výroby.